

BULLETIN

2023/2024

MÁME VYBRÁNO

Inspirace při záchraně památek

KONFERENCE O DOMOVĚ, POZNÁNÍ... A V POHYBU
SOUTĚŽ OCENILA VÝJIMEČNÉ VEŘEJNÉ SBÍRKY
INFORMACE A TIPY Z KRAJŮ

Alex Shoots Buildings

ÚVODEM

Nový ročník MÁME VYBRÁNO, to jsou nové příběhy ze světa památkové péče. Nové zprávy o tom, kolik šikovných lidí investuje svůj čas do obnovy kulturního dědictví, nové potvrzení, že je každý den z čeho se radovat, na co se těšit. MÁME VYBRÁNO je skvělý lék proti trudomyslnosti, které není složité propadnout – zejména ve zpravodajství získávají dominantní prostor negativní události.

Bulletin, jenž držíte v rukou, ale přináší informace z jiného spektra a perspektivy: dělá radost, protože se zaměřuje na obdivuhodné počiny, za kterými stojí naprosto výjimeční lidé. Představujeme je na konferenci, setkáváme se s nimi díky soutěži veřejných sbírek a inspirováme je zprávami z krajů, protože také tam dobře vědí, co české a moravské památky potřebují, investují nemalé prostředky do jejich obnovy a podávají pomocnou ruku vlastníkům. Nový bulletin to všechno protíná a zastřešuje. Ukazuje příklady dobré praxe, nabízí nové možnosti – chce být užitečným průvodcem i rádcem.

Přeji vám příjemné chvíle při jeho čtení.

Jan Štifter

KRÁTKÉ ZPRÁVY

IROP – PAMÁTKY

Integrovaný regionální operační program, který spravuje Ministerstvo pro místní rozvoj, spouští v novém programovém období dvě výzvy, které se zaměřují na revitalizaci národních kulturních památek a památek UNESCO. 51. výzva IROP je určena pro projekty na území méně rozvinutých regionů, k dispozici je v ní 1 005 944 611 korun z Evropského fondu pro regionální rozvoj. 52. výzva IROP je poté pro projekty na území přechodových regionů, přiděleno je v ní 566 508 800 korun z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Žádosti je možné

Mlaow Mlaow – Wikimedia Commons | Licence: CC-BY-SA 3.0

KARLŠTEJN

podávat do 13. prosince 2023.
www.irop.mmr.cz

NADAČNÍ PROGRAM 2024

Nadace LANDEK Ostrava spolufinancuje ze svých zdrojů projekty zaměřené na zachování památek a tradic spojených s hornickou

historií. Věnuje se především ostravsko-karvinskému regionu, ale o příspěvek mohou žádat i další subjekty v hornických lokalitách v Česku. Vyhlášeno bylo druhé kolo a zájemci mohou žádosti o podporu zasílat do 15. března 2024.
www.nadace-landek.cz

BROWNFIELDY

SchlOD – Wikimedia Commons | Licence: CC-BY-SA 4.0

WINTERNITZOVY AUTOMATICKÉ MLÝNY
V PARDUBICÍCH

Ministerstvo průmyslu a obchodu vyhlásilo program Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů, jehož cílem je podpořit projekty ve vlastnictví krajů, obcí a městských částí pro revitalizaci území se starou stavební zátěží – brownfieldů – se záměrem provést energeticky účinnou renovaci budov, případně demolici a výstavbu nových budov. Rovněž mohou být podpořeny projekty s částečnou rekonstrukcí či dostavbou objektu. Alokace na tuto výzvu je 160 milionů korun.
www.mpo.cz

SPOLUPRACUJEME

PROJEKT MÁME VYBRÁNO POŘÁDÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. VÁŽÍME SI DLOUHODOBÉ SPOLUPRÁCE A ZÁŠTITY VÝZNAMNÝCH INSTITUCÍ:

MINISTERSTVO
KULTURY

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ASOCIACE KRAJŮ
ČESKÉ REPUBLIKY

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE V NERATOVĚ ZÍSKAL NEJVÍCE HLASŮ V CENĚ VEŘEJNOSTI.

V soutěži veřejných sbírek zvítězila střecha v Neratově

TEXT JAN ŠTIFTER
FOTO ARCHIV PROPAMÁTKY

REDAKCE PROPAMÁTKY OCENILA ŘÍMSKOKATOLICKOU FARNOST U KOSTELA SV. JAKUBA V BRNĚ ZA SKVĚLOU PROPAGACI.

NEJVÍCE FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ DOKÁZALA SHROMÁŽDIT ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST CHÝŠKY NA NOVÉ VARHANY V KOSTELE SV. PROKOPA.

ZA BRNĚNSKOU FARNOST U KOSTELA SV. JAKUBA PŘEVZAL OCENĚNÍ FILIP BREINDL.

MANŽELÉ FUČÍKOVÍ ZÍSKALI ČESTNÉ UZNÁNÍ ZA OBNOVU HISTORICKÉHO AREÁLU V NOVÉ PACE.

Velmi těsné výsledky měl 12. ročník soutěže MÁME VYBRÁNO. Ta dává šanci veřejným sbírkám, aby se utkaly o přízeň veřejnosti – ukazuje tak na památky, kterým se často nedostává většího mediálního prostoru. Slavnostní vyhlášení se konalo 13. září na půdě Ministerstva kultury.

Trojice vítězů ve třech kategoriích a k tomu dvě speciální ocenění. Letošní ročník soutěže MÁME VYBRÁNO opět dostal do popředí veřejné sbírky. V Ceně veřejnosti získala největší podporu oprava střechy kostela Nanebevzetí Panny Marie v Neratově (872 hlasů), na druhém místě skončila záchrana evangelického kostela Vzkříšení ve městě Hrob (577 hlasů), trojici doplňuje obnova Boromejské zahrady v Praze (535 hlasů).

„Cena veřejnosti dává lidem šanci podpořit sbírku svého srdce. Neratovští mají silnou základnu fanoušků, a tak první místo obsadili suverénně. Za nimi je pak ale hned pět sbírek, které získaly více než 400 hlasů, a to už je také velmi silná podpora,“ říká Aleš Kozák, ředitel Institutu pro památky a kulturu, který soutěž organizuje.

Tradičně v projektu MÁME VYBRÁNO rezonují církevní památky – opravy kostelů, kaplí nebo rekonstrukce varhan. Vedle nich tak vyniká především oprava parní lokomotivy 328.011, za kterou stojí Letohradský železniční klub, nebo zřícenina gotického hradu Děvičky na Pálavě. Celkem letos ve druhém kole hlasovalo přes 5 tisíc lidí.

Zástupci jednotlivých veřejných sbírek se setkali 13. září 2023 na slavnostním předávání cen, tentokrát v prostorách Ministerstva kultury na pražském Maltézském náměstí. Vedle Ceny veřejnosti pořadatelé ocenili také finančně nejúspěšnější sbírky ukončené v minulém roce a vyzdvihli tři akce a počiny, které se příkladně věnují své vlastní propagaci, těm je určena Cena redakce PROPAMÁTKY. Nejvíce finančních prostředků dokázala shromáždit Římskokatolická farnost Chyšky na

nové varhany v kostele sv. Prokopa, na účet jim dárce zaslali více než pět milionů korun. První místo v Ceně redakce PROPAMÁTKY si letos odnesla Římskokatolická farnost u kostela sv. Jakuba, která sbírá peníze na rekonstrukci a provoz brněnského chrámu.

Institut pro památky a kulturu letos udělil také dvě čestná uznání. „První si odnesla Kateřina Kočí, předsedkyně spolku ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu. Zachránili a obnovili budovu starého strojního mlýna v Karlovicích a vytvořili v něm vzdělávací centrum, a to díky schopnosti využít různorodé finanční zdroje. Druhé ocenění jsme udělili manželům Fučíkovým z neziskové organizace Život bez bariér za příkladnou pestrost při financování dlouhodobé obnovy klášterního areálu v Nové Pace. Oživilo jej aktivitami neziskovky, vytvořili zajímavé komunitní centrum, které je využíváno v sociální oblasti,“ shrnuje šéfredaktorka časopisu PROPAMÁTKY Jitka Skořepová.

Mezi 14 krajských finalistů v Ceně veřejnosti rozdělil Institut pro památky a kulturu částku ve výši 150 tisíc korun. Soutěž tak má i reálný dopad na stav českého kulturního dědictví. A navíc je tu ještě jeden rozměr: projekt MÁME VYBRÁNO nabízí podrobný přehled o tom, co se právě v oblasti památkové péče v regionech odehrává. „Mezi vyhlášovatelí jsou obecní a městské úřady, církve nebo spolky,“ popisuje koordinátorka soutěže MÁME VYBRÁNO Zuzana Richterová. ■

FINALISTÉ SOUTĚŽE MÁME VYBRÁNO

VÝSLEDKY SOUTĚŽE:

Cena veřejnosti 2023

1. Římskokatolická farnost Neratov
OPRAVA STŘECHY KOSTELA
NANEBEVZETÍ PANNY MARIE
V NERATOVĚ
2. Město Hrob
ZÁCHRANA EVANGELICKÉHO
KOSTELA VZKŘÍŠENÍ V HROBU
3. Kongregace Milosrdných sester
sv. Karla Boromejského
OBNOVA BOROMEJSKÉ ZAHRADY
4. Spolek Přátelé Zahrádky
OPRAVA SOCHY PANNY MARIE
BOLESTNÉ, KAŠNY A KŘÍŽE
V ZAHŘÁDCE
5. Společnost pro památkovou obnovu
hrušovského kostela
OPRAVA INTERIÉRU A EXTERIÉRU
HRUŠOVSKÉHO KOSTELA
6. Spolek ROKYCANŠTÍ PATRIOTI
RESTAUROVÁNÍ VARHAN
V KOSTELE PANNY MARIE SNĚŽNÉ
V ROKYCANEC
7. Letohradský železniční klub, z.s.
OPRAVA PARNÍ LOKOMOTIVY
328.011
8. Barokní dvůr BOROTÍN, z. s.
OBNOVA KULTURNÍ PAMÁTKY
STARÝ ZÁMEK
9. Obec Přílepy
REKONSTRUKCE ZÁMKU PŘÍLEPY
A REVITALIZACE ZÁMECKÉHO
PARKU
10. Spolek Michael
REKONSTRUKCE KOSTELA
SV. ARCHANDĚLA MICHAELA
VE SMRŽOVCE
11. Římskokatolická farnost Plumlov
GENERÁLNÍ OPRAVA VARHAN
V KOSTELE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE
V PLUMLOVĚ
12. Spolek přátel kaple sv. Martina, z. s.
REKONSTRUKCE KAPLE
SV. MARTINA
13. Památky Pálavy, z. s.
OCHRANA KULTURNÍ PAMÁTKY
DĚVIČKY
14. Loketské zvony, z. s.
POŘÍZENÍ A INSTALACE NOVÝCH
ZVONŮ A ZVONKOHRY V KOSTELE
SV. VÁCLAVA V LOKTI

Finančně nejúspěšnější sbírky v roce 2022

1. Nové varhany v kostele sv. Prokopa
Vyhlášovatel: Římskokatolická
farnost Chyšky
2. Píšťaly pro ČVUT
Vyhlášovatel: Spolek absolventů
a přátel ČVUT
3. Obnova varhan v kostele Narození
Páně
Vyhlášovatel: Římskokatolická
farnost – děkanství Opočno

Cena redakce

1. Římskokatolická farnost u kostela
sv. Jakuba
Rekonstrukce a provoz kostela
sv. Jakuba v Brně
2. Stodola Horreum, z. s.
Záchrana a obnova historické farní
stodoly ve Velkém Ořechově
3. Nadační fond Svatovítské varhany
Pořízení nových varhan do katedrály
sv. Víta

Čestná uznání

Manželé Fučíkovi, Život bez bariér, z. ú.
Kateřina Kočí, ACTAEA – společnost
pro přírodu a krajinu, z. s.

Domov

Zlatý jelen

Martin
Radimerský

Dům na Kozině

Jiří
Weinzettel

Dům mistra skláře

Pavel
Kysilka

EPSON

KONSIT

Konference o domově, poznání... a v pohybu

Rady, zkušenosti, ale i humor zaplnily dominikánský klášter v Praze, kde se na konci května konala konference MÁME VYBRÁNO. Na jednom místě se setkaly památky z celého Česka. Atmosféru dokreslují snímky fotografky Anny Šolcové.

Letošní konference skloňovala tři slova: domov, poznání a pohyb. Jednotlivé bloky ale spojovala ještě řada dalších slov, třeba inspirace nebo hodnoty, protože všichni, kdo vložili peníze a energii do obnovy historických objektů, prokazují neobyčejný respekt vůči předchozím generacím a úctu k řemeslu. Do veřejného prostoru vkládají sami sebe, Česko je díky nim zase o trochu hezčí. Průvodci konference byli zkušení moderátoři Osamu Okamura, Martina Indrová a Saša Michailidis. Akci tradičně pořádá Institut pro památky a kulturu.

Laboratoři myšlenek, kterou se konference stává, se daří nejen díky fundovaným hostům, ale také odborným partnerům. Letošní ročník projektu MÁME VYBRÁNO podpořily společnosti Auböck, Pohl, H&B Delta a Konsit, významná je také spolupráce se společnostmi Epson, Ton, Gebrüder Weiss a Mamacoffee. Více si o nich můžete přečíst na str. 26 a 27.

Fotografie
ze 12. ročníku

TEXT JAN ŠTIFTER
FOTO ANNA ŠOLCOVÁ

Hledáme cestu
a svítíme na ni těm,
kteří vyhlazují
jizvy minulosti.

Ročník 2023 byl poprvé zaznamenán
a je k dispozici na platformě
[SlidesLive.com](https://slideslive.com).

Klášter dominikánů v Praze, to je už
tradiční adresa konference MÁME
VYBRÁNO.

VSTUP DO KNIHOVNY JE PO ŠIROKÉM SKLONITÉM CHODNÍKU.

INTERIÉR NOVÉ KNIHOVNY S RELAXAČNÍM PROSTOREM

JIHOČESKÝ KRAJ

Spojení, které funguje. Moderní prostor nejen pro čtení

Studijní část Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích sídlí od roku 1990 v objektu bývalého Muzea dělnického revolučního hnutí ze 70. let minulého století.

Cesta k moderní knihovně byla dlouhá – od záměru vybudovat knihovnu novou na zcela jiném místě až po variantu přístavby nové budovy ke knihovně na Lidické třídě.

Právě tato varianta byla nakonec realizována v podobě jednopodlažního pavilonu levitujícího nad terénem.

TEXT MGR. IVO KAREŠ
FOTO LEONA TÖRÖKOVÁ, HANA NEJEDLÁ,
JAKUB CEJPEK

Díky nové přístavbě a zcela novému uspořádání původní haly získala knihovna moderní prostor o rozloze 2000 m² pro více než 100 tisíc knih, kde je dostatek studijních míst a také relaxační zóny pro klidné čtení či spočinutí. Splněn byl i nejdůležitější požadavek na to, aby se čtenáři mohli volně pohybovat mezi knižními regály, vybírat si knihy sami, studovat a setkávat se s ostatními návštěvníky knihovny, jak je to běžné ve všech moderních knihovnách.

Vlastní stavba probíhala od dubna 2019, a to i v době první vlny covidové pandemie, dokončena byla v říjnu 2020. Provoz byl zahájen v dubnu 2021 po uvolnění opatření. Zahájení stavby předcházelo několikaleté období příprav, které zahrnovalo realizaci architektonické soutěže, majetková vypořádání, dopracovávání projektové dokumentace, výběrová řízení a v neposlední řadě podání žádosti o evropskou dotaci IROP.

Aby mohl nový pavilon knihovny stát na plánovaném místě, bylo potřeba přesunout více než stotunový balvan o délce 23 metrů. Přesunu předcházely

INTERIÉR NOVÉ KNIHOVNY SE STUDIJNÍMI MÍSTY A PC

jednodenní přípravné práce. Samotný balvan pak skoro hodinu přesouval rozměrný jeřáb. Balvan, který u knihovny stojí téměř 45 let, byl na podzim roku 1974 přivezen z Novohradských hor.

Po zahájení stavby v dubnu 2019 byl pro návštěvníky knihovny na Lidické zřízen náhradní boční vchod. Přístupný zůstal i bezbariérový výtah. Knihovna tak mohla být pro návštěvníky knihovny plně otevřena do začátku března 2020. Za provozu a plného nasazení zaměstnanců se stěhoval i knihovní fond. Do suterénu knihovny i mimo knihovnu se muselo přestěhovat více než 100 tisíc dokumentů (knihy, mapy, skripta atp.). Všechny knihy v suterénu se pak musely obalit fólií a ochránit proti prachu.

Kdo zná dispozici knihovny na Lidické, dobře ví, že se zde nachází centrální schodiště s výtahem. To se v době stavby stalo „komínem“ na prach. Byl jemný a všudypřítomný. Zakrytí igelity pomohlo jen zčásti. Před otevřením knihovny bylo nutné všechen prach vysát, vše řádně umýt, knihy vyluxovat. Část zajistila firma, ostatní zaměstnanci.

Doba „covidová“ ovlivnila nejen termín plného uvedení knihovny do provozu, ale také přípravné práce. Například lety prověřený neefektivnější způsob stěhování knih podáváním z ruky do ruky v řetězu knihovníků nemohl být vzhledem k platným opatřením vůbec

VEŘEJNÁ AKCE V KNIHOVNĚ

použit. Stěhovalo se v malých skupinách pomocí vozíků.

Architektonická soutěž byla vypsána podle pravidel České komory architektů. Součástí soutěžních podmínek bylo i stanovisko orgánů památkové péče, původní budova je architektonicky cenná a nachází se na území ochranného pásma hradebního systému města. Soutěž byla provedena formou otevřené výzvy pro architektonické kanceláře. Z 27 soutěžních nabídek bylo vybráno 6 ateliérů, které podaly soutěžní návrhy. Vítězem se stal brněnský ateliér Kuba & Pilař architekti, s.r.o. Zhotovitelkou firmou byla OHL ŽS, a. s., firma Mauring, s.r.o., zajišťovala stavební dozor a Intebo, s.r.o., byla dodavatelem vybavení interiéru. Celá akce by nemohla být uskutečněna bez podpory Jihočeského kraje.

Finanční limit stanovený v dotačních podmínkách na 123 milionů korun se ukázal i vzhledem k navýšení cen stavebních prací v roce 2019 a vyvolaným investicím u parkoviště a příjezdové komunikace zcela nereálný. Celkové náklady projektu činily 168 milionů, 99,5 milionu bylo hrazeno z prostředků EU. 60 milionů se podílel Jihočeský kraj a 5,8 milionu Ministerstvo pro místní rozvoj.

V průběhu projektové přípravy i realizace bylo nutno vyvažovat přístup knihovnický a architektonický. Někde bylo nutné trvat na provozním pohledu knihovníků, někde převážil estetický

názor architekta. Výsledkem je ale knihovna co nejvíce otevřená a poskytující čtenářům vysoký komfort při výběru knih.

Knihovna byla uvedena do provozu v dubnu 2021. Interiér je jednoduchý a pohodlný, oranžovou barvu nábytku doplňují bílé regály a šedý beton. Za rok a půl provozu se ukazuje, že velmi dobře slouží svému knihovnickému účelu, a navíc se zde mohou konat nejrůznější akce, bez obav je lze do nové knihovny a mezi regály začlenit. Výpůjční pult může být barem s občerstvením, nakloněná plocha spojující prostor nové přístavby a staré budovy poslouží jako vyvýšené pódium, jednoduché výstavní panely se hodí do betonového prostoru a vystavované obrazy či fotografie zajímavě dotvářejí interiéru. Relaxační zóny se stávají stále oblíbenějším místem návštěvníků knihovny. Podařilo se vytvořit moderní prostor nejen pro půjčování knih.

Vzhledem k tomu, že byl projekt přístavby hrazen z evropských dotací, musel se přizpůsobit zadávacím podmínkám. Dotační titul neumožňoval rekonstruovat celou budovu knihovny, kde se nachází další oddělení včetně studoven. Na modernizaci těchto prostor bude nutné si do budoucna ještě počkat. Přesto tyto dva prostory po propojení přístavby a původní haly v přízemí spolu fungují a komunikují. Jsou multifunkčním prostorem pro pořádání řady kulturních akcí pro veřejnost. ■

PROVOZNÍ BUDOVA S EXPOZICÍ A DĚLOSTŘELECKÝ SRUB ZELENÝ

PODZEMÍ PEVNOSTI

SRUB JEŘÁB - TĚŽKÝ KULOMET VZ.37

DĚLOSTŘELECKÝ SRUB ZELENÝ S NOVÝMI MAKETAMI STŘÍLEN

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Národní kulturní památka Pevnost Dobrošov

Dne 3. května 2022 byla po třech letech rekonstrukce opět otevřena národní kulturní památka Pevnost Dobrošov. Jeden z prvních zpřístupněných objektů československého pohraničního opevnění (zpřístupněn v 60. letech 20. století) se tak dočkal moderního zázemí pro návštěvníky, nových expozic i celkové rekonstrukce návštěvnických tras, a to včetně bezbariérového přístupu do podzemních částí.

KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ

TEXT JAN TŮMA, MUZEUM NÁCHODSKA
FOTO ARCHIV KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE

Investorem rekonstrukce byl Královéhradecký kraj, projektantem Atelier 11 Hradec Králové, s. r. o., zhotovitelem pak Sdružení SOLID CARE, s. r. o., a GEMEC-UNION, a. s. Finančně náročná akce by se nemohla uskutečnit bez podpory Evropské unie. Ta prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj – Integrovaného regionálního operačního programu, Ministerstva pro

místní rozvoj a Centra rozvoje, investic a inovací podpořila projekt Revitalizace a zatraktivnění pevnosti Dobrošov (CZ.06.3.33/0.0/0.0/15_015/0000323) dotací ve výši 55 129 810 Kč. Celkové náklady revitalizaci Pevnosti Dobrošov se vyšplhaly na 95 726 325 Kč.

V rámci projektu byla postavena nová provozní budova, provedeny úpravy a revitalizace pevnostních objektů a vybudovány nové muzejní expozice. Podzemí pevnosti bylo poprvé v historii zpřístupněno pro imobilní občany. Bezbariérově jsou dnes přístupné expozice v provozní budově, celý dělostřelecký srub N-S 75 Zelený a pomocí výtahu také návštěvnický okruh v podzemních částech pevnosti. S jistými omezeními lze bezbariérově navštívit také nadzemní patro srubu N-S 72 Můstek. Pro imobilní návštěvníky tak zůstal zcela nepřístupný pouze srub N-S 73 Jeřáb.

Pevnost dnes nabízí tři návštěvnické okruhy. Zcela samostatná je expozice v pěchotním srubu N-S 73 Jeřáb. Ta se snaží návštěvníkům přiblížit reálnou situaci v září 1938. Srub je tak osazen provizorní instalací těžkých pěchotních kulometů vz. 24 a vz. 37, provizorními dřevěnými palandami a dalším vybavením. Nově byly také namontovány repliky střílen a replika pancéřových dveří. Během rekonstrukce byly mimoto zrestaurovány cenné malby, které zde zanechala osádka srubu v roce 1938.

Hlavní návštěvnická trasa zahrnuje dělostřelecký srub N-S 75 Zelený,

pěchotní srub N-S 72 Můstek a část podzemních částí pevnosti. V dělostřeleckém srubu N-S 75 Zelený byly osazeny nové repliky střílen a zrestaurovány makety houfnic vyrobené pro natáčení filmu Dny zrady (režie Otakar Vávra 1973). Expozice byla také doplněna audiotechnikou simulující výstřely z děl a ruchy během jejich obsluhy. Největší změnou oproti stavu před revitalizací je zpřístupnění tohoto návštěvnického okruhu i pro imobilní návštěvníky pomocí výtahu umístěného do části původní výtahové šachty. V podzemí pevnosti byly upraveny podlahy chodeb a sálů a také zrestaurovány důlní výztuže. Původně plánované velkorysé podzemní expozice byly v průběhu projektu zásadně zredukovány tak, aby byl umožněn volný průlet zimujících netopýrů a zároveň nebyly ohroženy vystavené sbírkové předměty. Funkce jednotlivých sálů je proto ztvárněna pouze náznakově a pomocí textových a obrazových panelů. Na srub Můstek byla v rámci projektu nainstalována maketa pancéřového zvonu a do interiéru replika protibetonového granátu Röchling. Ta připomíná pohnutou historii tohoto objektu, který v období druhé světové války sloužil ke zkouškám prototypů těchto masivních podkaliberních střel.

Autentické pevnostní objekty a podzemní prostory doplňuje také nová multimediální expozice, která je umístěna v návštěvnickém centru. Expozice je primárně určena pro návštěvníky

čekající na prohlídku podzemí. Ti si zde mohou vyzkoušet hledání min či nepřímou střelbu z pevnostní houfnice. K dispozici jsou také dotykové stoly a obrazovky s doplňkovými informacemi o uniformách, osobnostech spojených s pevností, zbraních či politické situaci. Závěrem mají možnost si virtuálně prohlédnout nepřístupné části podzemí, interaktivní model pevnosti či klasickou muzejní expozici zachycující historii opevnění náhodského průsmyku od pravěku do druhé poloviny 20. století. Velkým lákadlem je unikátní kolekce vojáků Lubomíra Šušlíka, jež zachycuje československou armádu v roce 1938. Pro návštěvníky je také připraven půlhodinový film, který je seznámí s politickou situací vedoucí ke stavbě opevnění, s postupem stavby pevnosti

i osudy posádky v roce 1938. Pevnost Dobrošov není pouze významnou historickou památkou, je též evropsky významným zimovištěm netopýrů. Návštěvníci se proto mohou pomoci virtuální reality obeznámit také s životem těchto obyvatelů pevnosti.

Multimediální expozici navrhla a zrealizovala společnost AV MEDIA SYSTEMS za přispění celé řady autorů textů a konzultantů. Scénář pro VR prezentaci života netopýrů připravil Mgr. Josef Hotový podle ideového návrhu PhDr. Sixta Boloma-Kotariho, PhD. Film Pevnost Dobrošov vyprodukoval a režíroval Petr Vyšohlíd (Victoria Studio), a to na základě scénáře PhDr. Zdeňky Zahradníka, jenž na scénáři spolupracoval s Mgr. Janem Hrubeckým a Bc. Martinem Měřinským. ■

EXPOZICE – VOJÁČCI LUBORA ŠUŠLÍKA

HUŤ BARBORA V JINCÍCH – PŮVODNÍ STAV

JINCE – HUŤ BARBORA PO OBNOVĚ

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Dotace jiným pohledem

Středočeský kraj v roce 2018 spustil ambiciózní program s cílem revitalizovat historické památky s potenciálem rozvíjet společenský život obcí. Už rok předem adresovala hejtmanka Středočeského kraje výzvu starostům obcí, odborníkům i správním orgánům památkové péče, aby se pokusili o nový pohled na problematiku kulturního dědictví, na obnovu, údržbu a využití nemovitých památek. Cílem bylo získat přehled o stavbách s potenciálem dalšího využití pro potřeby rozvoje komunitního života v obcích a objektech, které mohou přispět k podpoře rozvoje turismu.

Středočeský kraj

TEXT BLANKA ŠVARCOVÁ
FOTO ARCHIV STŘEDOČESKÉHO KRAJE

Rozmanitost kulturního dědictví Středočeského kraje má velký potenciál pro využití jako atraktivity nebo infrastruktury cestovního ruchu. Vhodné společenské uplatnění památek je příležitostí pro tvořivý přístup občanů Středočeského kraje k jejich využití.

Kulturní dědictví Středočeského kraje tvoří 5 100 movitých kulturních památek a 4 350 nemovitých kulturních památek, z nichž 38 bylo prohlášeno za národní kulturní památky. Významné kulturní dědictví představují rovněž památkově plošně chráněná území – 14 památkových rezervací a 62 památkových zón.

Území Středočeského kraje ve srovnání s jinými kraji České republiky zahrnuje druhý největší soubor kulturních památek, který je svým významem jedním z nejvýznamnějších a nejpestřejších.

Ve spolupráci s obcemi s rozšířenou působností Odbor kultury a památkové péče Krajského úřadu Středočeského kraje podrobně zmapoval stav kulturních památek na území Středočeského kraje.

Základní fond 4 350 nemovitostí rozdělil do skupin podle stavebnětechnického stavu a z hlediska potřeby zásahu na památky v konsolidovaném a uspokojivém stavu, poškozené objekty, památky velmi poškozené a památky zničené.

Nezabýval se objekty ve skupině konsolidované a uspokojivý stav a stejně tak se nezabýval ani památkami typologicky zařazenými mezi zničené. Usoudil přitom, že využití veřejných prostředků na záchranu zničených kulturních památek by nebylo efektivním vynakládáním finančních prostředků.

MLÝN VEPŘEK – POHLED NA MLÝNICI

ORANŽERIE PO REKONSTRUKCI

Na konsolidaci všech objektů ve skupinách poškozené a velmi poškozené památky by bylo zapotřebí 300 milionů korun ročně po dobu nejméně 20 let.

Odbor kultury a památkové péče se dále zaměřil na hledání objektů, které by v současnosti mohly sloužit rozvoji turistického ruchu a spolkových a komunitních aktivit v obcích Středočeského kraje. Z celkového souboru proto vyloučil objekty charakteru individuálního bydlení čítající cca 1 500 památek a dále se věnoval skupině cca 750 nemovitostí typologicky zařazených ve skupinách poškozených a velmi poškozených památek.

Další analýzou objektů vhodných pro rozvoj turistického ruchu, spolkového a komunitního života zjišťoval, u kterých je vyjasněna struktura vlastníků a jsou využívány ve zlomku své celkové kapacity, často právě kvůli problematickému stavebnětechnickému stavu.

Analyticky sestavený soubor několika desítek památkově chráněných objektů Odbor kultury a památkové péče projednal s Národním památkovým ústavem. Výsledkem práce bylo vytipování celkem 40 objektů, které jsou považovány za základ pro budování vztahu lokální komunity k historii místa a tím i vlastní identitě v daném místě.

V průběhu posledních šesti let vyčlenil Středočeský kraj na obnovu památek určených ke společenskému využití celkem 187 milionů korun.

Dotace pro jednotlivé projekty se pohybovaly od 500 tisíc korun do 7 milionů korun, s průměrnou dotací na jednu obnovu ve výši 2,4 milionu korun. Ačkoli tato čísla mohou znít robustně, klíčem k úspěchu programu je efektivní správa finančních prostředků.

Program umožňuje příjemcům dotací zapojit do obnovy i prostředky získané z národních zdrojů, z Evropské unie a fondů evropské hospodářské pomoci a Norska a další, přičemž finanční podpora inovativně pokrývá období několika let. Příjemci měli jediný rok na získání finančních prostředků a až tři roky na jejich čerpání.

Za dobu trvání programu (2018–2023) bylo podpořeno 78 projektů. Některé z nejvýznamnějších projektů, které byly realizovány v rámci tohoto programu, zahrnují např. obnovu Hutě Barbora v Jincích, obnovu zámku ve Zvěstově, obnovu bývalého mlýna Vepřek, adaptaci bývalé fary v Předměřicích nad Jizerou či obnovu zámku Kácov ve Středočeském kraji. Tyto projekty demonstrují schopnost programu přispět k obnově a udržitelnosti kulturních památek v regionu.

Výsledky jsou pozitivní. Projekty nejenže obnovily a zachovaly významné historické památky, ale také přilákaly veřejnost a zvýšily její povědomí o důležitosti památkové péče. Nicméně aby bylo možné plně vyhodnotit efektivitu programu, je nutné pokračovat v analytické činnosti s ohledem na

dlouhodobý dopad financovaných obnov nejen na památky, ale zejména na jejich širší okolí a společenský život v obcích. Právě rozvoj lokálního života byl totiž cílem provádění památkových obnov.

Za zmínku stojí, že efektivita dotací závisí na řadě faktorů – od kvality projektových plánů po schopnost správců památek řádně využívat přidělené prostředky. Úspěch programu tak je nejen zásluhou finanční podpory, ale také vynikajícího řízení a pečlivého plánování.

Je zřejmé, že i v budoucnu je nutné nadále podporovat udržení vitality a relevance našeho kulturního dědictví pro příští generace. Přestože je obnova kulturních památek náročná časově, materiálně a zejména z hlediska nalezení souladu dnešních potřeb a historické matérie, podařilo se ve Středočeském kraji alespoň pro některé kulturní památky zajistit finanční, institucionální i lidskou podporu s cílem jejich zachování. ■

ORANŽERIE – SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ

FASÁDA, Č.P.511, HAVELSKÁ 3, PRAHA 1, K.Ú. STARÉ MĚSTO

VSTUPNÍ PORTÁL, KOSTEL SV. REMIGINA, NÁM. 25. BŘEZNA, PRAHA 9, K.Ú. ČAKOVICE

KANOVNICKÝ DŮM, HRADČANSKÉ NÁMĚSTÍ 58/14, PRAHA 1, K.Ú. HRADČANY

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Program pro vlastníky památkově významných objektů pro rok 2024

Hlavní město Praha je svým kulturním a architektonickým dědictvím jedním z nejvýznamnějších měst světa. Proto je obnova památkového fondu jako nenahraditelných hodnot kulturního bohatství na jeho území významnou prioritou.

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

TEXT JITKA KYSELÁKOVÁ
FOTO ARCHIV OPP MHMP

HLAVNÍ OLTÁŘ V KOSTELE SV. VOJTĚCHA, PŠTROSSOVA, K.Ú. NOVÉ MĚSTO, PRAHA 1

ULIČNÍ FASÁDA, Č.P. 327, MALÍŘSKÁ 9, PRAHA 7, K.Ú. BUBENEČ

Na území hlavního města Prahy se nachází jedna z nejvýznamnějších městských památkových rezervací zahrnující unikátní urbanistický celek Pražského hradu a Hradčan, Malé Strany včetně Karlova mostu a Starého Města s Josefovem, přičemž historické centrum Prahy je od roku 1992 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Pražská památková rezervace se tak řadí mezi památky světového významu.

Toto jedinečné postavení Prahy zakládá značnou zodpovědnost jak pro zástupce vedení hl. m. Prahy, tak pro vlastníky památkově chráněných objektů na jejím území. Všeobecnou povinností vlastníka je pečovat o zachování památky, udržovat ji v dobrém stavu, chránit před poškozením, znehodnocením nebo odcizením, a to na vlastní náklady.

Obnova památkově chráněného objektu či objektu v památkově chráněném území je velmi důležitým nástrojem pro zachování takového objektu a vlastníka, jakožto osoba nejbližší s památkou spjatá, je nejen zákonem, ale i morálně povinován se o památku starat a udržovat ji v dobrém stavu. Za tímto účelem zákon ukládá vlastníkově povinnosti týkající se obnovy objektů. Jedná se především o povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko příslušného orgánu státní památkové péče na práce, které vlastník zamýšlí provádět. Toto závazné stanovisko je poté základní

a nedílnou součástí podávané žádosti o dotaci hl. m. Prahy.

Pro kvalifikovanou obnovu památkově chráněných staveb je, kromě jiného, nezbytná znalost stavebněhistorického vývoje a uměleckohistorických hodnot památkově chráněného objektu. Identifikace uměleckohistorických hodnot, přehled a orientace z hlediska vývojových posloupností památky podmiňují následnou objektivitu stanovení koncepce obnovy. Zohlednění výsledků stavebněhistorického průzkumu umožňuje stanovit optimální pojetí obnovy a fundovaná rozhodnutí. Je cestou k potřebné eliminaci povrchních přístupů, kdy z neznalosti hodnotového potenciálu památky nejsou zohledněny významné skutečnosti, a dochází tak následně ke ztrátám historických hodnot.

Aby plnou tíží zachování památkového fondu pro budoucí generace na území hl. m. Prahy nenesli jen vlastníci památkově významných objektů, vyhláší hlavní město Praha každoročně již od roku 1992 dotační Program pro vlastníky památkově významných objektů (dále jen Program). Tento dotační Program je určen jak pro vlastníky nemovitých objektů kulturních památek či objektů v památkových rezervacích a v památkových zónách na území hl. m. Prahy, tak pro vlastníky movitých kulturních památek, které se nacházejí na veřejně přístupných místech na území hl. m. Prahy, přičemž hlavním účelem Programu je zacho-

vání památkové hodnoty a podstaty objektů nacházejících se na území hl. m. Prahy. Dotace mohou být poskytnuty jen na práce, jejichž provedení bylo připuštěno závazným stanoviskem příslušného orgánu státní památkové péče, zároveň se bude jednat o práce zahájené a prováděné v roce 2024, ale výjimečně i o již realizované, resp. započaté práce související se zachováním či obnovou památkové hodnoty a podstaty objektu s datem zahájení po 1. 7. 2023.

I pro rok 2024 hl. m. Praha připravuje vyhlášení tohoto dotačního Programu. Úpravou ve znění pravidel Programu je otevřenost poskytovatele k elektronizaci podávání žádostí do tohoto dotačního Programu. Znamená to, že žadatel, který upřednostňuje komunikaci prostřednictvím datové schránky, není ve ztížené situaci, naopak, hl. m. Praha tento postup vítá. Přesto však v pravidlech Programu zůstávají povinnosti pro žadatele, jež vyplývají jak ze zákona o státní památkové péči, tak ze zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, či ze zákona o finanční kontrole ve veřejné správě a z dalších zákonů s veřejnou podporou spojených.

Vzhledem k tomu, že v pravidlech dotačního Programu dochází k řadě změn, organizuje odbor památkové péče MHMP (dále jen OPP MHMP) pro vlastníky památkově významných objektů či pro jejich zástupce veřejné semináře se záměrem seznámit je se

změnami, které dotační řízení provázejí, a současně upozornit na nejčastější chyby a nedostatky, které se vyskytují jak při podávání vlastní žádosti, tak i při vyúčtování poskytnuté dotace. Na seminářích je prezentován elektronický formulář žádosti o dotaci včetně návodu pro jeho vyplňování. Výhodou elektronického formuláře je možnost následné kontroly, kdy tento formulář žadatele přímo upozorní na chyby či nedostatky, které se při jeho vyplňování mohou vyskytnout. Kromě seminářů se žadatelům o dotaci nabízí i možnost konzultovat svůj záměr před podáním žádosti na grantovém pracovišti OPP MHMP.

Po vyhlášení dotačního Programu budou jeho znění a termíny seminářů v druhé polovině července zveřejněny na portálu hl. m. Prahy <https://granty.praha.eu/GrantyPortal/default>, na úřední desce hl. m. Prahy a na internetové stránce OPP MHMP: <https://pamatky.praha.eu/jnp/cz/dotace/index.html>.

Památky jako nositelé duchovního odkazu minulosti představují v přítomném životě národů živé svědectví jejich staletých tradic. Lidstvo, které si každodenně uvědomuje jednotu všelidských hodnot, považuje památky za společné dědictví a prohlašuje se vůči budoucím generacím za solidárně zodpovědné za jejich zachování. Považuje za svou povinnost odevzdat jim je v plné bohatosti jejich původnosti. ■

ČERVEN 2023, GG PŘED DOKONČENÍM OBNOVY

PARDUBICKÝ KRAJ

Transformace industriální architektury

Automatické mlýny, jeden ze symbolů Pardubic, se proměnily v Gočárovu galerii. Umělecká díla tu nejsou jen v prostoru a na stěnách, unikátním exponátem je samotná budova. Jaký je její příběh a budoucí využití?

Pardubický kraj

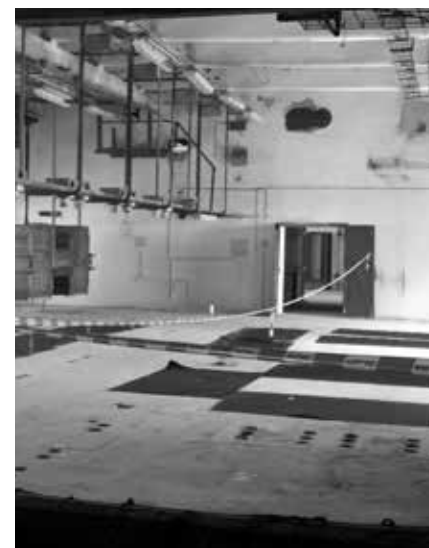
TEXT MILAN NOVÁK
FOTO ARCHIV PARDUBICKÉHO KRAJE

Zámek a Automatické mlýny. Začalo se mu říkat Zlatý trojúhelník Pardubic. Tenkrát se vše zdálo jako science fiction. Vraťme se na pár vět do minulého století ve stručném průletu historií areálu Winternitzových automatických mlýnů (WAM), který byl vládou ČR prohlášen roku 2014 národní kulturní památkou (NKP).

Co mají společného bratři Winternitzové a architekt 20. století Josef Ludvík Gočár?

Plány na stavbu mlýna byly předloženy bratry Egonem a Karlem Winternitzovými Purkmistrovskému úřadu 4. června 1910. Technicko-technologické návrhy od firmy Josef Prokop a synové byly předány mladému architektu Josefu Gočárovi, který se pustil do projektování architektonické podoby. Za 11 měsíců byli bratři Winternitzové s J. Gočárem v početném publiku k laudace mlýna i s hospodářským stavením.

V dalších asi 40 letech následovalo nespočetné množství stavebních úprav a doplňování moderních technologií tak, jak šel kupředu vývoj v čase. Jen si připomeneme dvě události, které komplex Gočárova díla ovlivnily zřejmě nejvíce. Požár v roce 1919 a rok 1957, kdy byla Gočárova stavba poprvé ochráněna Památkovým úřadem. To stavbě napomohlo k nadstandardní péči. Došlo i na realizaci přístavby skladu mouky vyřešené architektem Karlem Řepou již v roce 1950. Nadčasovost této mlýnské budovy prokazuje také skutečnost, že se v ní mlelo celkem 102 let.

ČERVEN 2017

Novodobý provoz mlýnů byl ukončen v roce 2013. V té době byl areál ve vlastnictví společnosti GoodMills Česko, s.r.o., Praha. V březnu 2016 nabyli areál do společného jmění architekt Lukáš Smetana a jeho manželka Mariana na základě výsledků výběrového řízení.

Co mají společného krajští zastupitelé, IROP-ITI, projektanti a dodavatelé?

Po více než ročním projednávání od této změny majitelů areálu byl v červenci 2017 vypracován a samosprávou Pardubického kraje schválen projektový záměr Obnova WAM pro krajskou galerii. Po všech potřebných projednáních v orgánech kraje se dne 21. 12. 2018 stává tato veřejnoprávní korporace vlastníkem části areálu – hlavní budovy v NKP WAM. K tomuto dni byla zároveň tato „nemovitá věc“ předána k hospodaření příspěvkové organizaci Pardubického kraje v oblasti kultury: Gočárově galerii. Po veřejném výběrovém řízení byla v dubnu 2019 podepsána smlouva o dílo na zhotovení prováděcí projektové dokumentace a autorský dozor s Ing. Petrem Všetečkou, autorizovaným architektem. Následná klíčová data projektu v odvětví kultury, který je realizován v rámci IROP (Integrovaný regionální operační program) – ITI (Integrované územní investice) až do zkušebního otevření v červnu 2023, představíme jen ve stručném sumáři čísel. Zadávací řízení na zhotovitele stavby běželo od října 2019. V únoru 2020 byl předložen pro-

ČERVEN 2023

jektový záměr do řídicího výboru ITI (výzva č. 81). V květnu byla zahájena realizace stavby a v srpnu 2022 byla stavební část dokončena. Do června 2023 byly instalovány interiérové zařízení a akustické prvky. Celkové výdaje projektu s DPH jsou 405 092 657 korun (z toho Pardubický kraj 269,87 mil. korun, EU-IROP/ITI 127,71 mil. korun, národní zdroje 7,51 mil. korun).

Co mají společného návštěvníci, majitel, personál, účinkující, nájemce kavárny, hosté?

I po zkušebním otevření Gočárovy galerie 23. června 2023 pro veřejnost je těžké říct, co může návštěvníky v obnoveném klenotu industriální architektury od Josefa Gočára bavit nejvíce. Možná vyhlídková terasa nad novou krajskou galerií. Nebo 11 metrů vysoká výstavní síň. Případně impozantní dřevěné schodiště v přízemí, na které stavbaři použili původní stropní trámy z mlýnice. Návštěvníky uvítá recepce ve vstupní hale s pod stropem zavěšenou restaurovanou transmisí, ze které budou přes ochoz stoupat do výstavních prostor. „Budova má renovovaný původní vnější vzhled, ale zároveň se v ní objevily dvě nové pasáže, které propojují nábrží řeky Chrudimky s nádvořím mlýnů. Zůstal v ní čitelný původní konstrukční systém kombinující cihlu, ocel, dřevo a beton a vnitřní prostorový plán horizontál a vertikál,“ popsal klíčové úpravy P. Všetečka. Unikátní jsou i detaily. „Od počátku to byla největší inves-

tice Pardubického kraje do kultury a nepřišla zrovna v jednoduché době,“ řekl iniciátor přerodu mlýna na galerii R. Línek. Pro celkový dojem z návštěvy této exkluzivní lokality je originální, že umělecká díla, výtvarné exponáty nebudou jen na stěnách a v prostorách galerie, ale že tím největším exponátem už nyní je a bude budova samotná. Část prostor nové krajské galerie bude pro krátkodobé výstavy, část pro dlouhodobé expozice, v nichž se představí ta nejcenější umělecká díla ze sbírek vlastněných Pardubickým krajem. Zatím posledním „uměleckým“ doplněním interiéru v nejvyšším podlaží je unikátní koncertní křídlo – klavír v akustickém sále, kde uvítáme posluchače, absolventy hudební konzervatoře (zřizovatel je stejný jako u Gočárovy galerie), určité umělce z regionu, České republiky i zahraničí. Na projekt nové krajské galerie navazují ještě další menší akce. Byla zbourána stará trafostanice u jižní části budovy a obnovuje se zde zakrytá část „gočárovské“ fasády financovaná z rozpočtu Pk. Samostatným projektem je také galerijní kavárna (nyní již s názvem Café Gočár), která nemohla být součástí evropského projektu. Areál Automatických mlýnů aspiruje na novou umělecko-kreativní Mekku východních Čech. Jeho celkové otevření pro veřejnost je naplánováno na září 2023. Přijďte, přileťte, připlujte či přijďte se přesvědčit. Gočárova galerie a celý areál Automatických mlýnů u soutoku řek Labe a Chrudimky se na každého z vás těší. ■

ŠINDELOVÁ VYSOKÁ PEC – PŘED OBNOVOU

PO OBNOVĚ

KARLOVARSKÝ KRAJ

Miliony do památek

Karlovarský kraj poskytl díky dotacím přes 200 milionů korun na záchranu památek a památkově hodnotných objektů.

Obnovu a využití kulturních památek, památkově hodnotných objektů a movitých věcí podporuje Karlovarský kraj od roku 2003. Tehdy se alokovaná částka v krajském rozpočtu pohybovala na částce 1,6 milionu korun. Letos kraj vyčlenil v rozpočtu na obnovu památek 25 milionů korun – a co víc, od roku 2022 podporuje také projektovou přípravu realizace stavebních prací a využití objektů prostřednictvím dalšího dotačního titulu, kde rozdělil pokaždé 10 milionů korun. Dotace může být využita i na náklady související s obnovou památkově hodnotného objektu, který není kulturní památkou. Celkem vynaložil Karlovarský kraj za dobu své existence do obnovy památek a památkově hodnotných objektů včetně projektové přípravy 223 450 000 korun.

Dotace jsou poskytovány fyzickým i právnickým osobám, a to na podporu úhrady nákladů spojených s obnovou, zachováním a využitím kulturních památek i památkově hodnotných objektů a movitých věcí nacházejících se na území Karlovarského kraje, zejména na realizaci projektů, které není možno realizovat z běžných prostředků žadatele, jsou financované z více zdrojů, přispívají k záchraně objektů v havarijním stavu. Přihlíženo je též k tomu, zda se jedná o ojedinělý objekt, nakolik je objekt atraktivní z hlediska cestovního ruchu nebo zda je přístupný veřejnosti.

Dotační program na obnovu a využití kulturních památek, památkově hodnotných objektů a movitých věcí 2023

Prioritou v tomto roce bylo poskytnout dotace na záchranu objektů v havarijním stavu. Poskytnutí dotace je vázáno na vlastní podíl žadatele počítaný z poskytnuté dotace, jehož výše se liší dle toho, zda se jedná o fyzickou (20 %), či právnickou osobu (30 %), zda se finančně spolučásteční obec, na jejímž správním území se objekt, na který je žádána dotace, nachází (v případě, že žadatelem není obec). Finanční spoluúčast obce může být nahrazena navýšením spoluúčasti žadatele o příslušnou částku. Maximální výše dotace může být 1 milion korun. Počet žádostí na jednoho žadatele není omezen, ale předmětem jedné žádosti může být oprava pouze jednoho objektu.

Dotační program na podporu přípravy projektů opravy a využití kulturních památek a památkově hodnotných objektů 2023

Finanční prostředky jsou poskytovány zejména na podporu zpracování architektonických studií, stavební projektové dokumentace, stavebnětechnických nebo jiných speciálních průzkumů a posudků, stavebněhistorických a restaurátorských průzkumů a záměrů, ideového návrhu, libreta či realizaci muzejní/výstavní expozice ad. Poskytnutí dotace je vázáno finanční spoluúčastí vlastníka objektu, a to ve výši 20 % z poskytnuté dotace. Maximální výše dotace může být 500 tisíc korun. I zde platí, že jeden žadatel může podat více žádostí s tím, že předmětem jedné žádosti může být příprava projektu opravy či využití pouze jednoho objektu.

CÍSAŘSKÉ LÁZNĚ – PŘEDNÍ PRŮČELÍ

POHLED DO SALONU KNIŽECÍ LÁZNĚ

V Císařských lázních se snoubí historie s moderní technologií

Kraj se postaral o celkovou revitalizaci Císařských lázní a letos v létě do unikátního objektu vstoupili první hosté.

Císařské lázně byly postaveny v letech 1893–1895 dle plánů známých vídeňských architektů Ferdinanda Fellnera a Hermana Helmera. Jedná se o monumentální budovu v historizujícím slohu francouzské renesance s velkoryse koncipovanými uměleckořemeslnými prvky a výzdobou. Na reprezentativní přední trakt navazuje provozní lázeňský trakt ve tvaru podkovy obepínající vnitřní dvoranu a sloužící obslužnému provozu. Jedná se o koncepčně vytržité řešení. Budova včetně svého technického vybavení patřila ke špičkovým realizacím své doby s přímými odkazy ve francouzských světově proslulých lázních. Sloužit měla především k poskytování rašelinových procedur. Celkem tu bylo 120 koupelen, z nichž nejhodnotnější je tzv. Císařská lázeň.

Velký sál v 1. patře zvaný Zanderův, kde stála tělocvična zařízení pro švédskou gymnastiku podle dr. Zandera, byl vybaven 64 gymnastickými a rehabilitačními přístroji, z nichž některé byly na elektrický pohon. Zcela ojedinělý a unikátní byl i systém přípravy a dopravy rašeliny do koupelen. Rašelina dovážena ze známého naleziště Soos firmou Heinricha Mattoniho se připravovala v samostatném objektu a spojovací chodbou byla ve vanách dopravována do původně nezastřešené dvorany vlastního objektu, kde byla po obvodu zbudována ocelová konstrukce pavlačí s výtahem. Vany byly dopraveny do konkrétního patra a po pavlači do koupelen. Dílčími stavebními úpravami objekt prošel na přelomu 40. a 50. let 20. století. Lázeňský provoz zde byl ukončen v roce 1990.

V roce 2008 se stal vlastníkem objektu Karlovarský kraj, který zahájil revitalizaci Císařských lázní v prosinci roku 2019. Mezi nejvýznamnější práce patřilo statické podchycení celého objektu, stavba nového servisního traktu mezi Císařskými lázněmi a Rašelinovým

pavilonem a velké množství restaurátorských prací. Objekt byl také vybaven mnoha novými technologiemi s důrazem na zachování historického rázu budovy. Revitalizace Císařských lázní vyšla Karlovarský kraj na 1,4 miliardy korun včetně vestavby koncertního sálu, muzejních expozic a vybavení Císařských lázní. Samotná stavba stála přibližně 1,14 miliardy korun a Karlovarský kraj na ni čerpal dotaci od Ministerstva kultury ve výši 400 milionů korun a od statutárního města Karlovy Vary ve výši 100 milionů korun.

Císařské lázně jsou národní kulturní památkou a od roku 2021 i součástí památek světového dědictví UNESCO Slavná lázeňská města Evropy. Pro veřejnost byl objekt slavnostně otevřen 16. června 2023. V rámci tří prohlídkových okruhů je možno zhlédnout všechny reprezentativní prostory včetně Zanderova sálu, historických čekáren a odpočíváren, při kterých se můžete seznámit nejen s historií objektu a lázeňství. Hrané prohlídky vám přiblíží atmosféru lázeňského města přelomu 19. a 20. století. Připravuje se muzejní expozice zaměřená na lázeňství včetně panoramatické 360stupňové velkoformátové projekce v atriu objektu. Multifunkční společenský sál slouží k pořádání koncertů a probíhají jednání, aby byl domovskou scénou Karlovarského symfonického orchestru. Mimoto jsou prostory objektu využívány k pořádání výstav, přednášek a dalších společenských akcí (<https://cisarskelazne.cz/>). ■

TEXT KARLOVARSKÝ KRAJ
FOTO JAN PRUDÍK, OTAKAR MÍKA
A LUBOMÍR ZEMAN

UNIKÁTNÍ VILA POCHÁZÍ Z ROKU 1936.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Liskova vila: Klenot prvorepublikové architektury

Liskova vila v Ostravě je významnou architektonickou památkou, která vyzařuje eleganci a ducha organického funkcionalismu 30. let 20. století. Tato národní kulturní památka se do dnešní doby dochovala v jednotné funkcionalistické koncepci s jasně definovaným architektonickým členěním.

TEXT ODBOR KULTURY A PAMÁTKOVÉ
PÉČE KRAJSKÉHO ÚRADU
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE
FOTO ARCHIV MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Moravskoslezský kraj v rámci svých dotačních programů podporuje projekty, které slouží k obnově a zachování kulturních památek. „Dotační podpora umožňuje majitelům vily provádět nutné opravy, restaurování historických prvků a zajištění dlouhodobého zachování tohoto významného architektonického díla. Tím je zajištěno, že Liskova vila zůstane v dobrém stavu a bude moci dále sloužit jako připomínka bohaté architektonické historie,“ uvádí Lukáš Curylo, náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje pro kulturu a památkovou péči.

Funkcionalistická Vila JUDr. Eduarda Lisky z roku 1936 se nachází na území Slezské Ostravy a patří mezi nejvýznamnější realizace architektů Čestmíra a Lubomíra Šlapetových na severní Moravě a ve Slezsku. Bratři Šlapetové se vyznačovali avantgardním přístupem k architektuře a byli ovlivněni různými proudy té doby. Jejich práce se vyznačovala jednoduchými formami, geometrickými tvary a důrazem na funkcionalitu a praktičnost. Architekti se při projektování inspirovali stavbou vily dr. Baensche od architekta Hanse Scharouna ve Spandau, která byla postavena v letech 1934–1935. Jednalo se o zakázku pro rodinu, která si přála moderní a funkční obydlí.

V době svého vzniku byla vila považována za inovativní stavbu, která odrážela duch doby a posun v architektuře.

ARCHITEKTURA SE HLÁSÍ K ÉŘE ORGANICKÉHO FUNKCIONALISMU.

Celkové náklady na výstavbu Liskovy vily činily 270 000 korun a dokončena byla na podzim roku 1936.

Při bombardování Ostravy v roce 1944 vybuchla 8 metrů od levého předního sloupu zahrady bomba, která rozmetala veškerá okna hlavního průčelí a vyrazila několik dveří. Následné opravy proběhly až po válce v roce 1946.

Exteriér

Západní strana domu je řešena jako jednopatrová s plochou střechou, směrem k východnímu traktu přechází postupně v přízemní objekt. Uliční průčelí budovy bylo koncipováno segmentovým vyložení patra s obytnou funkcí a s nástupem a vjezdem do garáže v suterénu. Nad vstupem do domu se nachází visutá terasa, která je přístupná ze společenských prostor obytného podlaží. Zvýšený suterén až po parapet 18 metrů dlouhého zaobleného okenního pásu byl proveden z haklíkového zdiva z godulského pískovce a vytváří tak kontrast s lehkými prosklenými okenními plochami. Skladbu domu dotváří terasy. Západní terasa je umístěna nad vchodem do domu na subtilních kovových sloupcích a je přístupná ze společenské haly. Na východě se nachází krytá terasa, která je otevřena do centrálních komunikačních prostor domu. Zahrada je uzavřena oplocením, které je řešeno ze zeleného pískovce s haklíkovou vazbou doplněné kovovými rámy s pleťm.

Interiér

Zajímavě je vyřešen interiér domu, kdy společenská hala tvoří jeho ústřední prostor. Prostorově velkoryse je navržena obytná část podél západní fronty, která je opticky dělena na jídelnu, zimní zahradu a posezení s hudebním koutem. Kuchyňský prostor je opatřen okýnkem pro podávání jídla do obytné části. Společenská část domu je orientována k výhledu na město, soukromé prostory jsou orientovány směrem ke kryté terase s posezením. Obslužná část domu je zaměřena na sever. Výrazným architektonickým prvkem jsou terasy. Jedna je otevřená, přístupná ze společenské haly, druhá krytá se vchodem z chodby.

V interiéru se nachází řada stále funkčních doplňků (svítidla, vestavěné skříně, dveře) a unikátní je dochované teplovzdušné topení s kotlem FRAMA, doplněné ventilátorem a vzduchovými filtry. Originalitu vily lze spatřit přede-

PAMÁTKA SE PROBOUZÍ, DOŠLO K OBNOVĚ JEDNOTLIVÝCH PRVKŮ VILY.

vším v důmyslném propojení interiéru s krajinným rámcem a do dnešní doby zachovalém autentickém, materiálovém a dispozičním řešení interiéru i exteriéru.

Obnovy

V posledních letech došlo k postupným obnovám jednotlivých prvků vily, například obnově zimní zahrady včetně položení nových dlaždic, úpravy sklepních prostor v místnosti sušírny a uhlí či obnově svinovacích garážových vrat a komínového tělesa. Cílem celkových obnov této národní kulturní památky je přiblížit se jejímu vizuálnímu vzhledu a funkčnímu provedení do podoby, ve které byla postavena, a navrátit tímto objektu prvotní podobu s architektonickou vizí bratrů Šlapetových.

Vila je v současnosti v soukromém vlastnictví a není běžně přístupná veřejnosti. ■

KOSTEL SV. MARKÉTY S DVOUVĚŽOVÝM PRŮČELÍM A MOHUTNOU CENTRÁLNÍ KOPULÍ ORGANICKY NAVAZUJE NA ARCHITEKTURU ZÁMKU JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU.

VARHANY V BAZILICE NANEBEVZETÍ PANNY MARIE A SV. MIKULÁŠE VE ŽDĚRU NAD SÁZAVOU PO OPRAVĚ

KRAJ VYSOČINA

Zlatá jeřabina pro perlu Vysočiny, varhany a oázu klidu

Kostel sv. Markéty v Jaroměřicích nad Rokytnou, varhany v bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše ve Žďáru nad Sázavou a Karlovo náměstí v Třebíči. Získaly ocenění v anketě Kraje Vysočina Zlatá jeřabina 2022, a to v kategorii Péče o kulturní dědictví. Předávalo se 6. června na zámku v Třebíči.

Kraj Vysočina

TEXT ALENA VOLFOVÁ
FOTO JAKUB MERTL, VLADIMÍR VOJTĚCH ZÁLESKÝ, BOŘIVOJ ČAPÁK

Barokní perla Vysočiny, to je kostel sv. Markéty v Jaroměřicích nad Rokytnou. Od roku 2002 národní kulturní památka. A aktuálně vítěz ankety Zlatá jeřabina – Péče o kulturní dědictví.

„Reakce byly a jsou radostné. I ti, co do kostela nechodí, jej vnímají jako dominantu města a tohoto kraje a jsou právem hrdí, že se náš kostel nazývá barokní perla Vysočiny. Starosta města byl na předání ceny a měl radost, že

jsme zvítězili. Nejvíc mě těší, že jsme obstáli ve velké konkurenci. A pro ty, kteří přispěli, je to pohazení na srdci,“ reagoval Tomáš Holcner, farář Římskokatolické farnosti Jaroměřice nad Rokytnou, na vítězství v anketě.

Novodobý příběh kostela sv. Markéty se začal odvíjet před necelými čtyřmi lety. Hrozilo mu zřícení, měl narušenou statiku. Zachránil se krov i stropní fresky v kopuli kostela o rozloze 450 metrů čtverečních. Součástí prací v interiéru byly úpravy ploch stěn včetně vysrávek a nových doplňků omítek v lodi i v presbytáři. Očištěn byl hlavní oltářní obraz Stvoření světla. Na restaurování pracoval akademický malíř Jan Knorr.

Loni tam instalovali soubor liturgického vybavení z dílny akademického sochaře Mistra Otmara Olivy z Velehradu. Jde o unikátní bronzové a mramorové artefakty nového oltáře, ambonu (čtenářského pultu), křtitelnice a věčného světla. Nové předměty za 300 tisíc hradily čtyři rodiny. „Je to něco nevídaného. Mistr Oliva jako hluboce věřící člověk si uvědomuje, že jsme vlastně na hraně zázraku,“ komentoval to Tomáš Holcner.

Kostel byl znovu vysvěcen loni 30. září. Oprava trvala tři roky a stála přes 105 milionů. Generálním dodavatelem byla firma ARCHATT PAMÁTKY. Na opravu přispěly Kraj Vysočina a město Jaroměřice nad Rokytnou zhruba 4 miliony. Téměř 8 milionů získala farnost na darech a sbírkách. Opravu podpořil

KOSTEL SV. MARKÉTY V JAROMĚŘICÍCH NAD ROKYTNOU JE OZNAČOVÁN JAKO BAROKNÍ PERLA VYSOČINY.

94 miliony Integrovaný regionální operační program s podmínkou zpřístupnění památky. „Prohlídky jsou možné mimo pondělí vždy od 9 do 16 hodin, v červenci a srpnu až do 17 hodin. Lze si poslechnout varhany, což se setkává s pozitivními ohlasy návštěvníků,“ řekla kastelánka Jana Krejcarová.

NATURÁLNÍ ODMĚNA PODLE TRADICE
Druhé místo v krajské anketě patří Římskokatolické farnosti Žďár nad Sázavou II., a to za restaurování varhan v bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše. Tyto varhany patří k nejcenějším nejen v Česku, ale i ve střední Evropě. Pocházejí z dílny Mistra Johanna Davida Siebera a byly postaveny v letech 1712 až 1920 na empoře, kterou v příčné lodi kostela vytvořil arch. Jan Blažej Santini-Aichel.

Restaurátor Dalibor Michek začal pracovat na záchraně varhan v roce 2017. Oprava trvala pět let. Restaurování si podle faráře Vladimíra Vojtěcha Záleského vyžádalo 6,3 milionu. „Kromě vlastních zdrojů se na financování podílely město Žďár nad Sázavou částkou 1,6 milionu korun a Kraj Vysočina dotací ve výši 1,7 milionu korun. Generální opravy varhan se zájmem sledovali také naši přátelé z jedné britské neziskové organizace na podporu památek a ti přispěli částkou 70 tisíc korun. Zbytek, tedy asi 3 miliony, platila farnost z vlastních prostředků,“ vyčíslil farář.

Varhanní skříň opět získala původní střídmou polychromii. Doplnily se

chybějící části hlavní skříně a řezby. Obnovou prošla původní mechanická koncepce ovládání nástroje včetně klaviatury, jeho měchová a vzdušnicová soustava, odborníci restaurovali veškerý píšťalový fond. Nástroj byl uveden do provozu 25. června 2022. Podle staré tradice obdrželi varhanáři také naturální odměnu – tolik vína, kolik se vejde do největší píšťaly subbasové hrubé „C“, což bylo asi 120 litrů.

KARLOVO NÁMĚSTÍ V TŘEBÍČI: OÁZA KLIDU

Zklidněná zóna s předzahrádkami, zelení, vodními prvky. Karlovo náměstí v Třebíči prošlo proměnou. A v nové podobě bylo po dvouleté revitalizaci otevřeno v září 2022. Obdrželo bronzovou příčku v anketě Zlatá jeřabina, a to v kategorii Péče o kulturní dědictví.

„Náměstí se stalo příjemnou klidovou zónou pro trávení volného času. Proti původnímu provozu je průjezdné pouze pro městskou autobusovou dopravu, zamezilo se tomu, že si tudy auta zkracovala cestu,“ vyzdvihla Martina Ondráčková, referentka Odboru rozvoje a územního plánování – úseku rozvoje Městského úřadu v Třebíči.

Nevšední jsou na náměstí vodní prvky. Klasická kašna a originální dílo podle návrhu pražského ateliéru H3T architekti. Voda tryská z kruhu umístěného na sloupech tři metry nad zemí. Právě oba vodní prvky lákají nejvíce místních obyvatel i návštěvníků města památek UNESCO. „Největší oblibě se těší ob-

PROHLÍDKY V KOSTELE SV. MARKÉTY JSOU MOŽNÉ MIMO PONDĚLÍ VŽDY OD 9 DO 16 HODIN, V ČERVENCÍ A SRPNU AŽ DO 17 HODIN.

zvláště netradiční prstenec v západní části. Před revitalizací voda na náměstí chyběla. Když je hezké počasí, je zde vidět spoustu rodin s dětmi. Zároveň je na náměstí mnoho příjemných možností k posezení, ať už na předzahrádkách, tak na lavičkách v celém rozlehlém prostoru,“ řekl starosta Třebíče Pavel Pacal. Náměstí je místem pro setkávání lidí při pořádání trhů, jarmarků, kulturních akcí a slavností.

Revitalizaci náměstí financovalo město Třebíč z vlastních zdrojů, část hradil svazek VODOVODY A KANALIZACE. Město také získalo dotaci na akumulární nádrž na dešťovou vodu z Operačního programu Životního prostředí. Celková částka nákladů je bezmála 177 milionů korun. ■

19. ročník ankety Zlatá jeřabina, kategorie: Péče o kulturní dědictví

- 1. místo: Dokončení obnovy kostela sv. Markéty vč. instalace nového liturgického vybavení, Římskokatolická farnost Jaroměřice nad Rokytnou, 476 hlasů**
- 2. místo: Restaurování varhan v bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše, Římskokatolická farnost Žďár nad Sázavou – II, 352 hlasy**
- 3. místo: Revitalizace Karlova náměstí, Město Třebíč, 300 hlasů**

Zachraňují naše kulturní dědictví

ZACHRÁNĚNÝ ZÁMEK AUBÖCK

Jaký nejzajímavější projekt v oblasti památek jste v posledních letech realizovali?

Památky jsou specifický obor, každá je svým způsobem zajímavá, má svého ducha a svou specifičnost. Větší stopu určitě v nás zanechala záchrana zámku Poříčí v Boršově: tím, že jsme ji jen nerealizovali, ale stáli i na straně investora. Velmi zajímavá stavba byla rekonstrukce Solnice v Českých Budějovicích, inspirativní byla i rekonstrukce Zámecké lékárny v Třeboni.

Na čem aktuálně v oblasti péče o kulturní dědictví pracujete?

Aktuálně jsme dokončili rekonstrukci penzionu Kovárna v Českém Krumlově. Začínáme rekonstrukci obrovské stavby pro Akademii věd v Hybernské ulici v Praze a jsme i součástí sdružení firem, které realizuje rekonstrukci objektu Kulturního domu Slavie v Českých Budějovicích.

Proč podporujete památky?

Protože je máme rádi a patří to k tomu, co děláme.

www.auboecck.cz

PRAŽSKÉ STOPY POHL

Jaký nejzajímavější projekt v oblasti památek jste v posledních letech realizovali?

Za zmínku stojí Vikářská ulice – oprava fasád a střech objektů čp. 37 a 40, stavební úpravy objektu. Kompletně jsme rekonstruovali několik objektů v areálu Pražského hradu, důležité byly také stavební úpravy prvního nadzemního podlaží Staroměstské radnice.

Na čem aktuálně v oblasti péče o kulturní dědictví pracujete?

Působíme na státním zámku Vimperk. Předmětem je stavební a restaurátorská obnova fasád všech křídel Horního zámku s výjimkou již opravených fasád na druhém nádvoří a dále pak obnova střešního pláště včetně dílčích oprav krovu nad všemi křídly včetně hodinové věže.

Proč podporujete památky?

Snažíme se alespoň nepatrně přispět k obnově našeho kulturního dědictví.

www.pohl.cz

S LÁSKOU K ŘEMESLU H & B DELTA

Jaký nejzajímavější projekt v oblasti památek jste v posledních letech realizovali?

Naše portfolio realizací je opravdu bohaté, takže vybrat jen jeden projekt z řady zajímavých není lehké. Zmiňme tedy dva nejrozsáhlejší, kterými byly obnova historické budovy radnice v Olomouci z let 2015 až 2020 a obnova zámku ve Vranově nad Dyjí z let 2016 až 2020.

Na čem aktuálně v oblasti péče o kulturní dědictví pracujete?

K těm nejviditelnějším probíhajícím aktivitám patří velmi rozsáhlá rekonstrukce gotického kostela Jakuba Staršího v Brně nebo oprava radniční věže ve Znojmě. Z právě dokončených projektů zmiňme obnovu střech zámku v Kroměříži nebo Zvíkova paláce a Červeného kostela v Olomouci.

Proč podporujete památky?

Považujeme za čest, že se můžeme podílet na záchraně dědictví naší vlasti. Postupujeme tak v duchu hesla divize Střechy a stavby, která se touto oblastí zabývá: S láskou k řemeslu, s úctou k tradici.

www.hbdelta.cz

SPOLUPRÁCE

Také díky firemním partnerům jsme mohli podpořit konkrétní veřejné sbírky na památky, uskutečnit konferenci v centru Prahy a vydat tento tištěný bulletin. Vážíme se jejich přízně.

DĚKUJEME

Epson – ten, kdo papírem a barvou konzervuje přítomnost, která se už za okamžik stává historií. Mamacoffee – pražírna, která momentálně provozuje šest kaváren a vlastní řemeslnou pekárnu. Ton – tým šikovných lidí, který ohýbá nábytek v místě, kde se tato technologie používá od roku 1861. Gebrüder Weiss – rakouská dopravní a logistická firma, která nabízí své služby již 200 let.

Co tyto čtyři osvědčené značky propojuje? Vztah k památkám a projekt MÁME VYBRÁNO. I díky nim jsme mohli uspořádat letošní konferenci, společně s nimi jsme napsali nové příběhy památek v České republice.

NÁVRAT PŮVODNÍHO DUCHA KONSIT

Jaký nejzajímavější projekt v oblasti památek jste v posledních letech realizovali?

Letos v červnu jsme dokončili více než dva roky trvající obnovu opatské rezidence v klášteře v Plasích.

Na čem aktuálně v oblasti péče o kulturní dědictví pracujete?

V současné době pracujeme na několika realizacích v oblasti obnovy památek. Největší zájem veřejnosti vzbuzují rekonstrukce bubenečského nádraží nebo revitalizace Burzy v Holešovické tržnici v Praze.

Proč podporujete památky?

Podpora péče o památky nám dává smysl především v kontextu zachování hodnot a odkazů našich předků. Velice nás těší a naplňuje proměna staveb mnohdy odsouzených k zániku a navracení jejich původního ducha.

www.konsit.cz

PROJEKT MÁME VYBRÁNO POMÁHÁ CHRÁNIT NENAHRADITELNÉ BOHATSTVÍ KOLEM NÁS.

Součástí projektu je konference,
jejíž 13. ročník se uskuteční v květnu 2024
v dominikánském klášteře v Praze.

www.mamevybrano.cz

Institut pro památky a kulturu, o.p.s., je nezisková organizace, založená v roce 2007. Inspiruje, informuje o novinkách v oblasti památkové péče a propojuje lidi, kterým není kulturní dědictví lhostejné. Konference MÁME VYBRÁNO v centru Prahy je místem setkávání, tento tištěný bulletin užitečným návodem a celostátní soutěž přehlídkou toho, kde všude lidé přispívají k uchování historie. Sociální podnik zaměstnává lidi, kteří se vzhledem ke své zdravotní situaci obtížněji uplatňují na trhu práce.

Tento bulletin byl vydán
ve spolupráci s:

Bulletin MÁME VYBRÁNO
Ročník 8
© Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o.p.s.
Editor: Jan Štífer
Redakce: Kristýna Julínová, Jan Štífer, Aleš Kozák

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková
Grafická úprava: Jiří Pobřísl a Jan Štíř
E-mail: mamevybrano@propamatky.cz